УДК 378.811
http://orcid.org/0000-0003-3572-1054

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТУВАЛЬНИХ УМІНЬ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Українська О.О., канд. пед. наук (Харків)

Статтю присвячено обґрунтуванню необхідності розробки теоретико-методичних засад формування проектувальних умінь майбутніх учителів іноземних мов. Автор указує на те, що на користь актуальності цієї проблеми свідчить наявність низки чинників, які детально розглянуто у статті. Серед них автор виділяє сучасні освітні тенденції, різноманіття контекстів використання та навчання мови, професійні обов'язки вчителів. Наголошується на необхідності створення спецкурсу з укладання вправ.

Ключові слова: майбутні вчителі іноземної мови, проектувальні вміння, укладання вправ.

Украинская О.А. Актуальность проблемы формирования проектировочных умений у будущих учителей иностранного языка. Статья посвящена обоснованию необходимости разработки теоретико-методических основ формирования проектировочных умений будущих учителей иностранных языков. Автор указывает на то, что в пользу актуальности этой проблемы свидетельствует наличие ряда факторов, которые детально рассмотрены в статье. Среди них автор выделяет современные образовательные тенденции, разнообразие контекстов использования и обучения языку, профессиональные обязанности учителя. Подчеркивается необходимость создания спецкурса по составлению упражнений.

Ключевые слова: будущие учителя иностранного языка, проектировочные умения, составление упражнений.

Ukrayinska O.O. Topicality of the problem of developing future foreign language teachers' designing skills. In modern textbooks on the language teaching methods future teachers of foreign languages are required only to analyze, evaluate and select tasks from national and foreign textbooks because

© Українська О.О., 2016

of the syllabus requirements which contradict current tendencies in education, roles of the teacher in particular. Due to such contradiction numerous pedagogical researches are being done to eliminate the necessity of developing designing skills as well as practicing teachers. However, none of them concerns the procedures and techniques of teaching students designing their own tasks.

Thus, the article is dedicated to justifying the necessity of establishing theoretical grounds of developing foreign language teachers' designing skills caused by a number of factors.

Introduction of new standards such as the *European Portfolio for Student Teachers of Languages* and *In-service Teacher Professional Development* (Ukraine) which define the framework of teachers' progress including designing learning materials and activities appropriate for learners.

Constant updating of information technologies which should be used by a teacher so as to match interests and needs of the Millenniums.

A wide scope of all possible target language use situations cannot be addressed by any good British textbook.

Some information in textbooks becomes outdated, thus, needs to be substituted.

Introduction of ZNO tests for school-leavers demands from a teacher to train students testing which presupposes good knowledge of test formats and ways to do them.

In-service teachers' job includes more responsibilities than expected.

It is obvious that theoretical knowledge is not sufficient for doing the real-world teacher's job. Hence further research must be done relating to the scope of designing skills, methodological tasks, pedagogical conditions for implementation of the special course along with classes of teaching methods, oral and written language practice aimed at developing the target ability. It would be wise to apply procedures used in testing to guarantee good quality of tasks.

Key words: designing skills, design tasks, teachers of foreign languages.

Аналіз завдань та запитань для (само)контролю в методичних посібниках та практикумах для підготовки майбутніх учителів іноземної мови (далі – ІМ) (Н.Д. Гальскова (2005), Я.М. Колкер (2004), Л.С. Панова (2010), С.Ю. Ніколаєва (2008, 2015), П.Н. Бабінська, Т.П. Леонтьєва, І.М. Андреасян (2005), О.М. Соловова (2008), О.Б. Тарнопольский (2006), А.М. Щукін (2004)) показав, що в основному передбачається формування у студентів вміння аналізу та оцінювання вправ/завдань із сучасних вітчизняних та зарубіжних навчально-методичних комплексів, первинного досвіду

роботи з ними (*наведіть приклад вправи для ..., визначте переваги та недоліки ... вправ, визначте типи вправ*), добору їх із урахуванням вікових особливостей учнів для забезпечення мотивації та активізації їхньої розумової діяльності в оволодінні предметом ІМ [1; 6; 8; 9; 10; 12; 13; 14; 16]. Це пояснюється тим, що у програмах із методики навчання ІМ зазначений розвиток лише таких умінь. Тоді як сучасні тенденції в освіті та численні зовнішні фактори передбачають наявність гнучкості мислення в учителя ІМ у застосуванні новітніх технологій та укладанні з їх урахуванням власних навчальних вправ, контрольних завдань і навчально-методичних комплексів. Незадоволення цієї потреби в межах існуючих програм із підготовки вчителя призвело до появи чималої кількості досліджень щодо формування проектувальних умінь та використання педагогічного дизайну, але ці роботи переважною кількістю педагогічні, а не методичні.

Так, наприклад, Ю.С. Заяц розглядала формування проектувальних умінь у майбутніх учителів початкової школи засобами методичних задач, але її дослідження присвячено укладанню математичних вправ [2]. Л.М. Івашова розробила загальнодидактичні теоретико-практичні засади розвитку вміння вчителя ІМ проектувати вправи [3]. А.Г. Клепікова розробила методику навчання педагогічного дизайну з використанням інформаційних та комунікаційних технологій [5]. О.М. Ігна у підготовці вчителів передбачає лише елементи педагогічного дизайну [4]. Н.В. Майєр пропонує майбутнім викладачам французької мови у процесі самостійної роботи в інформаційно-комунікаційному навчальному середовищі укладати вправи, але її методика не передбачає поступового розвитку цього вміння [7]. Але, на жаль, жодна робота не містить опису детальної технології навчання майбутніх учителів ІМ, англійської зокрема, укладання вправ/завдань.

Щодо зарубіжного досвіду, то існує певна кількість робіт про добір та розробку навчальних матеріалів (наприклад, Д. Ховард, Д. Мейдж, А. Мейлі, Дж. Макалістер та ін. [19; 20]) або загальнодидактичні засади педагогічного дизайну (наприклад, Г.Е. Шнельбекер [21]). Однак запропоновані теоретична база та практичні рекомендації адресовані вчителям, що вже працюють в навчальних закладах різного типу, а не студентам, які ще не мають досвіду викладання.

З іншого боку, чимало робіт, здебільшого британських, присвячено розробці тестових завдань, а саме їхній структурі, типології, перевагам і недолікам, технології укладання та адміністрування, валідації (наприклад, С.К. Вігл (тестування письма) [22], Г. Фулчер (тестування говоріння) [18] та багато ін.). Можемо це пояснити комерціалізацією цієї галузі, оскільки міжнародні тести для отримання сертифікату про рівень володіння англійською мовою є справою прибутковою, адже тисячі кандидатів у всьому світі складають їх для отримання роботи або для вступу до вищих навчальних закладів (ВНЗ). Тому дослідження в основному спрямовані на підвищення якості цих тестів. Щодо тестів, які використовуються в навчальному процесі, то таких робіт існує не так багато, бо розробка тестових завдань потребує значної кількості часу, вимагає певних людських та матеріальних ресурсів. Але завдяки застосуванню чіткої стандартизації процесу розробки тести стають валідними, об'єктивними та надійними. Ми наполягаємо на тому, щоб принципи укладання тестових завдань, хоча б деякі з них, застосовувалися й до навчальних вправ, що значною мірою сприятиме підвищенню якості останніх. Здавалося б, якість однієї окремої вправи не так значно впливає на учнів як результати складених іспитів, але якщо подумати про наслідки підготовки на основі низькоякісних матеріалів, то підвищення вимог до вправ виявиться вже не таким необґрунтованим.

Таким чином **актуальність** цього дослідження пов'язана з потребою у спеціальній практичній професійній підготовці майбутнього вчителя ІМ з укладання навчальних вправ та контрольних завдань.

Метою статті є обґрунтування необхідності розробки теоретико-методичних засад формування проектувальних умінь майбутніх учителів ІМ. Як уже зазначалося вище, така необхідність обумовлена низкою чинників. Розглянемо їх детальніше.

Виклад основного матеріалу. У цьому питанні безперечно значущими вважаємо поради Д. Ховард та Д. Мейдж стосовно укладання ефективних англомовних навчальних матеріалів, у яких вони також виділили такі переваги вправ, розроблених самими вчителями:

– контекстуалізація (відповідність програмним вимогам, завданням курсу),

– урахування індивідуальних потреб учнів,
– персоналізація (урахування навчальних стилів своїх учнів),
– своєчасність (своєчасне відображення місцевих подій),
– наявність ресурсів (обмеженість ресурсів з того чи іншого аспекту) [19].

Однак, на нашу думку, такий перелік чинників, що зумовлюють потребу у формуванні проектувальних умінь у майбутніх учителів не є вичерпним, оскільки автори адресували свої поради спеціалістам-практикам без зазначення їхнього місця роботи.

Як зазначає Ю.С. Заяц, сучасні шкільні програми навчання зорієнтовані на розвиток мислення учнів, на оволодіння ними загальними способами дій, на використання пошукових методів навчання та варіативних навчальних завдань, що зумовлює нові вимоги до підготовки вчителя, здатного самостійно втілити основні ідеї навчання, але практика підготовки майбутніх учителів свідчить про те, що далеко не завжди випускники педагогічних ВНЗ здатні зрозуміти, прийняти та впровадити нові концепції та технології освіти, а також застосувати наявні психолого-педагогічні та методичні знання в реальному навчальному процесі в школі [2: 4]. Як наслідок, на сучасному етапі розвитку вищої школи виникла необхідність приведення системи навчання майбутніх учителів ІМ у відповідність до освітніх потреб середньої школи.

Сучасні соціальні, політичні та економічні процеси викликали певні зміни в освітніх тенденціях у Європі, зокрема це стосується розширення спектру ролей учителя ІМ. Нові вимоги знайшли своє місце в нормативній базі, а саме документах рекомендаційного характеру. Зокрема знаходимо в Європейському портфоліо для майбутніх учителів ІМ згадування такого методичного вміння «*I can design learning materials and activities appropriate for my learners*» [17: 31]. Ця рекомендація урахована в Програмі післядипломної педагогічної освіти вчителів ІМ (2012), там уже зазначається в складових професійної діяльності, що «нефахівець», тобто студент вищого навчального закладу за спеціальністю «англійська мова», має демонструвати компетентність у складанні простих тестових завдань, тоді як розробляти власні навчальні матеріали для реалізації мети уроку має вміти лише спеціаліст другої категорії [11: 11–12].

Іншим чинником уважаємо появу нових інформаційно-комп'ютерних технологій, що постійно вдосконалюються. У переліку підручників, затверджених міністерством, немає електронних підручників. Тоді як покоління «міленіумів» майже «живе» в інтернеті та рано починає користуватися електронними пристроями. Ось тому так важливо навчати студентів за допомогою новітніх технологій та навчати укладати вправи в інформаційно-комунікаційному навчальному середовищі.

Окрім цього згадаємо про наявність різних контекстів використання мови, що вивчається (*Target Language Use Situation*). В українських школах широко представлені рекомендовані Міністерством освіти і науки підручники британських авторів (*Get Set Go!*, *Way Ahead*, *Next Move*, *Family and Friends*, *Kid's Box*, *World Wonders*, *In Touch*, *Friends*, *Challenges* та ін.), але вони не написані спеціально для України, тому не враховують національні особливості, не можуть повною мірою сприяти формуванню полікультурності та інтеркультурності українських школярів. Це зумовлює потребу у доповненні цих підручників завданнями, розробленими українськими вчителями. До того ж, у підручниках часто деякий матеріал втрачає свою актуальність, і через це має бути замінений новими даними.

Більш того, на початку 2000-х років із метою підвищення якості середньої освіти у низці європейських країн для випускників шкіл запроваджуються іспити, результати яких ураховуються при вступі до ВНЗ (наприклад, *ЕГЭ* в Росії, *ЗНО* в Україні, *Matura* у Польщі та ін.). Згадані іспити передбачають складання тесту з ІМ, зокрема з англійської. Це вимагає від учителів школи бути обізнаними у тестових технологіях для того, щоб готувати своїх учнів до успішного складання цих іспитів.

Загальновідомо, що вчителям доводиться розробляти завдання для організації самостійної роботи учнів, роботи з учнями, що не здатні вчасно опанувати навчальну програму, індивідуалізації навчання, а також для проведення позакласних заходів, різноманітних конкурсів, олімпіад, та не завжди це роблять досвідчені методисти. А на старших курсах студенти не оволодівають відповідними теоретичними знаннями та практичними навичками створення завдань, тому виявляються не готовими до початку такої самостійної професійної діяльності.

Виходячи з власного досвіду, зауважимо, що лише теоретичні знання про комплекси та системи вправ, принципи навчання видів мовленнєвої діяльності не є достатніми для виконання певних необхідних педагогічних дій. Так у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди вже майже 10 років студентам п'ятого року навчання викладається теоретично-практичний спецкурс «Основи тестології» як надбудова до базового курсу із методики викладання ІМ. Його метою є розширення загальної професійно-методичної підготовки майбутніх учителів. У перші роки викладання спецкурсу після прослуховування лекцій на практичних заняттях студентам пропонувалося виконати готові тестові завдання самостійно відповідно до інструкції, виявити труднощі складання, встановити об'єкт контролю, рівень складності та час виконання, проаналізувати переваги та недоліки конкретних типів завдань, а потім укласти низку власних тестових завдань. Якість цих завдань виявилася дуже низькою. У студентів виникали проблеми з узгодженням власних завдань із заданим об'єктом контролю, урахуванням індивідуальних особливостей учнів та однозначністю формулювання запитань. У результаті цього було змінено пріоритети спецкурсу та збільшено обсяг готових завдань для аналізу. Однак це не дуже вплинуло на якість виконання студентських завдань. Схожа ситуація склалася з вправами, які студенти добирали чи розробляли самі для семінарських занять із навчання того чи іншого виду мовленнєвої діяльності в курсі методики викладання англійської мови на 4-му році навчання.

Як відзначають Н.В. Тучина та І.М. Каминін, досвід складання тестів та самоаналіз є недостатніми для ґрунтовної підготовки студентів до розробки власних завдань, необхідна систематизація та теоретичне узагальнення отриманого досвіду, оволодіння термінологією, ознайомлення з циклом розробки тестових завдань/тестів [15: 130]. Отже, окрім мовно-мовленнєвих навичок та вмінь, сформованих на достатньому рівні, навичок складання завдань, знання національних освітніх стандартів (навчальної програми), методичних умінь навчання та контролю видів мовленнєвої діяльності необхідними є сформовані спеціальні проектувальні вміння.

Висновки. У статті розглянуто чинники, що зумовлюють необхідність володіння вчителями ІМ уміннями створювати

навчальні та контрольні вправи/завдання, а саме: програмні вимоги до учнів загальноосвітніх навчальних закладів, упровадження нових освітніх концепцій, стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, необхідність урахування української культури, розширення кола професійних обов'язків учителя ІМ. Таким чином, виникає потреба у пошуку нових шляхів комплексного розвитку проектувальних умінь у студентів, майбутніх учителів ІМ, а оскільки основного курсу методики не достатньо для цього, тому необхідним уважаємо розробити відповідний спецкурс та формувати ці вміння на практичних заняттях із ІМ.

Подальшого дослідження вимагає уточнення номенклатури проектувальних умінь, виділення кола відповідних методичних задач, окреслення педагогічних умов для їх формування та формулювання засад укладання вправ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам : Лингводидактика и методика : учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – [2-е изд., испр.]. – М. : Издат. центр «Академия», 2005. – 336 с.
2. Заяц Ю.С. Методическая задача как средство формирования проектировочных умений у студентов факультета начальных классов в процессе методико-математической подготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Заяц Юлия Степановна. – Москва : МГОПУ им. М.А. Шолохова, 2005. – 180 с.
3. Ивашова Л.Н. Развитие умения проектировать упражнения в процессе профессиональной подготовки учителя иностранного языка : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Л.Н. Ивашова. – Елец : Липецкий филиал ГОУ ВПО «НГЛУ им. Н.А. Добролюбова», 2007. – 23 с.
4. Игна О.Н. Концептуальные основы профессионально-методической подготовки учителя: дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Игна Ольга Николаевна. – Томск : Том. гос. пед. ун-т, 2014. – 390 с.
5. Клепикова А.Г. Подготовка будущего учителя к использованию педагогического дизайна в профессиональной деятельности : дис. … канд. пед. наук : 13.00.08 / Клепикова Алла Григорьевна. – Белгород : БГУ, 2009. – 226 с.

6. Колкер Я.М. Практическая методика обучения иностранному языку : учеб. пособие для студ. филол. фак-ов высш. пед. учеб. заведений / Я.М. Колкер, Е.С. Устинова, Т.М. Еналиева. – [2-е изд., стер.]. – М. : Издат. центр «Академия», 2004. – 264 с.
7. Майєр Н.В. Теоретико-методичні засади формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови : дис. … доктора пед. наук : 13.00.02 / Майєр Наталія Василівна. – Київ : КНЛУ, 2016. – 502 с.
8. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В. Тезікова та ін. – К. : Видав. центр «Академія», 2010. – 328 с.
9. Ніколаєва С.Ю. Організація курсу «Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах» у кредитно-модульній системі : навч. посібник / С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2008. – 77 с.
10. Практический курс методики преподавания иностранных языков : учеб. пособие / [П.К. Бабинская, Т.П. Леонтьева, И.М. Андреасян и др.]. – [3-е изд., доп. и перераб.]. – Минск : ТетраСистемс, 2005. – 288 с.
11. Програма післядипломної педагогічної освіти вчителів іноземних мов / [укл. Т.В. Гора, Л.М. Костецька, С.М. Куриш та ін.]. – Київ : Британська Рада в Україні, МОН України, 2012. – 391 с.
12. Соловова Е.Н. Практикум к базовому курсу методики обучения иностранным языкам : учеб. пособие для вузов / Е.Н. Соловова. – М. : АСТ: Астрель, 2008. – 192 с.
13. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : кол. монографія / [С.Ю. Ніколаєва, Г.Е. Борецька, Н.В. Майєр та ін.; [за ред. С.Ю. Ніколаєвої; тех. ред. І.Ф. Соболєвої]. – К. : Ленвіт, 2015. – 444 с.
14. Тарнопольский О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посібник / О.Б. Тарнопольский. – К. : Фірма «ІНКОС», 2006. – 248 с.
15. Тучина Н.В. Тестування як складова система підготовки майбутніх вчителів англійської мови / Н.В. Тучина, І.М. Каминін // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. – Вип. 19. – Харків, 2011. – С. 128–135.
16. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам : Теория и практика : учеб. пособие для преподавателей и студентов / А.Н. Щукин. – М. : Филоматис, 2004. – 416 с.
17. European Portfolio for Student Teachers of Languages : A reflection tool for language teacher education / [D. Newby, R. Allan, A.-B. Fenner et al.]. – Council of Europe, 2007. – 89 p.

18. Fulcher G. Testing Second Language Speaking / G. Fulcher. – Longman, Pearson Education, 2003. – 312 p.
19. Howard J. Guidelines for designing effective English language teaching materials / J. Howard, J. Major // PAAL9, In Proceedings of the 9th Conference of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics (Oct. 2004). – Seoul, South Korea, 2005. – P. 101–109.
20. Issues in materials development / [Editors M. Azarnoosh, M. Zeraatpishe, A. Faravani]. – Vol. 4. – Rotterdam : Sense Publishers, 2016. – 219 p.
21. Snelbecker G.E. Instructional Design Skills for Classroom Teachers / G.E. Snelbecker // Journal of Instructional Development. – 1987. – Vol. 10. – No. 4. – P. 33–40.
22. Weigle S.C. Assessing writing / S.C. Weigle. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – 268 p.

REFERENCES

Allan, R., Fenner, A.-B. and Newby, D. (2007). *European Portfolio for Student Teachers of Languages: A reflection tool for language teacher education.* Council of Europe.

Azarnoosh, M., Faravani, A. and Zeraatpishe, M. (Ed.). (2016). *Issues in materials development.* Vol. 4. Rotterdam: Sense Publishers.

Babinskaja, P.K., Leont'eva, T.P., Andreasjan, I.M., Bud'ko, A.F. and Chepik, I.V. (2005). *Prakticheskij kurs metodiki prepodavanija inostrannyh jazykov [Practical course of foreign languages teaching methods].* Minsk: TetraSistems [in Russian].

Fulcher, G. (2003). *Testing Second Language Speaking.* Longman, Pearson Education.

Gal'skova, N.D. and Gez, N.I. (2005). *Teorija obuchenija inostrannym jazykam [Theory of teaching foreign languages].* Moscow: Izdatel'skij centr "Akademija" [in Russian].

Gora, T.V., Kosteczka, L.M. and Kurysh, S.M. (2012). *Programa pislyadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity vchyteliv inozemnyx mov [Curriculum of post-graduate pedagogical education of foreign language teachers].* – Kyiv: British Council in Ukraine, Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrayiny" [in Ukrainian].

Howard, J. and Major, J. (2005). Guidelines for designing effective English language teaching materials. In: *Proceedings of the 9th Conference of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics.* Seoul, South Korea, pp. 101-109.

Igna, O.N. (2014). Konceptual'nye osnovy professional'no-metodicheskoj podgotovki uchitelja [Conceptual fundamentals of professional methodological training of a teacher]. *Doctor's thesis.* Tomsk: Tomskij gosudarstvennyj pedagogicheskij universitet [in Russian].

Ivashova, L.N. (2007). Razvitie umenija proektirovat' uprazhnenija v processe professional'noj podgotovki uchitelja inostrannogo jazyka [Development of the skill of designing tasks in the process of professional training of a foreign language teacher]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Yelets: Lipeckij filial GOU VPO «NGLU im. N.A. Dobroljubova» [in Russian].

Klepikova, A.G. (2009). Podgotovka budushhego uchitelja k ispol'zovaniju pedagogicheskogo dizajna v professional'noj dejatel'nosti [Training of future teachers for using pedagogical design in professional activity]. *Candidate's thesis.* Belgorod: BGU [in Russian].

Kolker, Ja.M., Ustinova, E.S. and Enalieva, T.M. (2004). *Prakticheskaja metodika obuchenija inostrannomu jazyku [Practical methods of teaching foreign languages].* Moscow: Izdatel'skij centr "Akademija" [in Russian].

Mayer, N.V. (2016). Teoretyko-metodychni zasady formuvannya metodychnoyi kompetentnosti u majbutnix vykladachiv franczuzkoyi movy [Theoretical and methodological basics of forming a methodological competence of future teachers of French]. *Doctor's thesis.* Kyiv: KNLU [in Ukrainian].

Nikolayeva, S.Yu. (2008). *Organizaciya kursu "Metodyka vykladannya inozemnyx mov u serednix navchalnyx zakladax" u kredytno-modul'nij systemi [Organization of the course "Methods of teaching foreign languages in secondary schools" in the module system].* Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

Nikolayeva, S.Yu., Boreczka, G.E., Mayer, N.V., Ustymenko, O.M. and Chernysh, V.V. (2015). *Suchasni texnologiyi navchannya inozemnyx mov i kul'tur u zagal'noosvitnix i vyshhyx navchal'nyx zakladax [Modern technologies in teaching foreign languages and cultures in secondary and higher educational establishments].* Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

Panova, L.S., Andrijko, I.F. and Tezikova, S.V. (2010). *Metodyka navchannya inozemnyx mov u zagal'noosvitnix navchal'nyx zakladax [Methods of teaching foreign languages in educational establishments].* Kyiv: Vydavnychyj centr "Akademiya" [in Ukrainian].

Shhukin, A.N. (2004). *Obuchenie inostrannym jazykam: Teorija i praktika [Teaching foreign languages: Theory and practice].* Moscow: Filomatis [in Russian].

Snelbecker, G.E. (1987). Instructional Design Skills for Classroom Teachers. *Journal of Instructional Development,* 4, pp. 33-40.

Solovova, E.N. (2008). *Praktikum k bazovomu kursu metodiki obuchenija inostrannym jazykam [Tutorial for the basic course of foreign language teaching methods].* Moscow: AST: Astrel' [in Russian].

Tarnopol'skyj, O.B. (2006). *Metodyka navchannya inshomovnoyi movlennyevoyi diyal'nosti u vyshhomu movnomu zakladi osvity [Methods of teaching language activity at higher linguistic educational institutions].* – Kyiv: Firma «INKOS» [in Ukrainian].

Tuchyna, N.V. and Kamynin, I.M. (2011). Testuvannya yak skladova systema pidgotovky majbutnix vchyteliv anglijs'koyi movy [Testing as a part of the system of training English language teachers]. *Vykladannya mov u vyshhyx navchal'nyx zakladax osvity na suchasnomu etapi – Teaching languages in tertiary level establishments at the present stage,* 19, pp. 128-135 [in Ukrainian].

Weigle, S.C. (2002). *Assessing writing.* Cambridge: Cambridge University Press.

Zajac, Ju.S. (2005). Metodicheskaja zadacha kak sredstvo formirovanija proektirovochnyh umenij u studentov fakul'teta nachal'nyh klassov v processe metodiko-matematicheskoj podgotovki [Methodological task as a means of students' designing skills development at the primary school department in the process of methodological mathematical training]. *Candidate's thesis.* Moscow: MGOPU im. M.A. Sholohova [in Russian].